

CAMPAGNE NATUURPUNT

BEHEERDE NATUUR.GEBIEDEN IN JE HEFBOOM VOOR

Op de geslaagde algemene vergadering van Natuurpunt Oost-Brabant in de abdij van Averbode werden de prioriteiten voor de werking 2013 vastgesteld met een doorkijk naar 2014. Op de website www.natuurpuntoostbrabant.be staat de presentatie van deze 12 prioriteiten. Een belangrijk onderdeel hiervan is een brede campagne die we in Midden- en Oost-Brabant lanceren onder het motto: *Beheerde natuur.gebieden in je gemeente, hefboom voor koestersoorten en biodiversiteit*. Dit is het thema waarrond onze werking zich zal concentreren. Samen met het Life-project Hagelandse valleien willen we in elke gemeente de natuur.gebieden centraal stellen: hun rol in het behoud en de versterking van de biodiversiteit en de kansen die ze bieden voor de streek en de mensen die er wonen.

Een gebiedsgerichte aanpak om de achteruitgang van biodiversiteit en soorten te keren

Biodiversiteit en soorten blijven onder druk staan. De toestand van de biodiversiteit is goed af te lezen in onze landschappen, ook in Vlaams-Brabant. De natuur vervult er een signaalfunctie. Het is meer dan zorgelijk dat op de meeste plaatsen typische soorten verder verdwijnen. Het gaat hier niet alleen om van oudsher al zeldzame habitats en soorten, maar ook om zeer algemene. Uitzondering hierop vormen de beschermde en beheerde natuurgebieden.

40% van de plantensoorten in Oost-Brabant quasi verdwenen. Zonder de reservaten waren er dit meer dan de helft.

Van de oorspronkelijke 898 wilde plantensoorten (exoten en neofieten niet meegeteld) zijn in Oost-Brabant ondertussen 162 soorten (18%) verdwenen (rest 736) waarvan 186 soorten (24%) op zeer korte termijn dreigt te volgen. Dankzij het aankoopbeleid voor

Parnassia komt hier enkel nog voor in beheerde natuurgebieden.
Foto Ingrid Beerens en Luc Vervoort

Klapekster verdween afgelopen decennia uit zijn laatste broedgebieden van de Demer-, Dijle- en Getevallei. Foto Freek Verdonck

natuurgebieden kon voor 73 soorten (10%) nog één of meerdere groeiplaatsen worden gered in natuurreservaten. Maar zonder intensivering van het natuurbeleid dreigt de Oost-Brabantse wilde flora op middellange termijn tot minder dan de helft te worden herleid. Het tempo waaraan plantensoorten verdwijnen in Oost-Brabant is de afgelopen 30 jaar versneld tot meer dan 2 soorten per jaar terwijl dit tussen 1900 en 1950 'slechts' 1 soort per jaar bedroeg.

Om de 5 jaar verdwijnt 1 broedvogelsoort uit de regio

In de loop van de 20ste eeuw kwamen 125 soorten vogels tot broeden in Oost-Brabant (exoten niet meegerekend), 20 soorten (16%) zijn sindsdien geen broedvogel meer (rest 105), 30 soorten hiervan (29%) vertonen momenteel een sterke achteruitgang, 8 soorten (exoten niet meegeteld) hebben zich de laatste jaren terug (of nieuw) gevestigd. Afgelopen eeuw verdween er dus gemiddeld

OOST-BRABANT 2013-2014:

GEMEENTE, KOESTERSOORTEN EN BIODIVERSITEIT

Van de fraaie groep van parelmoervlinders (hier de 'zilveren maan') rest geen enkele soort meer in Oost-Brabant. Foto Ingrid Beerens en Luc Vervoort

om de 5 jaar 1 broedvogelsoort uit de regio. Ook voor vogels is al het bewijs geleverd dat een gepast natuurbeleid kan werken. De negatieve cijfers zijn getemperd door het vrij spectaculaire herstel van een aantal roofvogels dankzij het bijgestelde pesticidengebruik. Een belangrijk herstel trad ook al op voor een aantal visetende soorten en watervogels dankzij de waterzuivering. En dat het zelfs mogelijk is zeer kwetsbare soorten (terug) aan te trekken werd bewezen door het herstel van het Vinnemeer te Zoutleeuw, een ingreep die het percentage van de verdwenen of zeer bedreigde soorten aanmerkelijk in positieve richting deed keren.

Dagvlinders nog meer dramatisch achteruitgegaan

Ook dagvlinders vormen een hard bewijs dat veel natuur er beroerd aan toe is: van de oorspronkelijk 55 'verzamelde' soorten zijn er 22 (40%) verdwenen, 7 soorten (of 21% van de resterende 33) zijn zeer bedreigd en 4 hiervan komen uitsluitend nog in reservaten voor.

Trilvenen komen uitsluitend nog voor in beschermde kwelrijke valleien met soorten als moerasviooltje, moeraswederik en waterdrieblad. Foto Ingrid Beerens en Luc Vervoort

Moerassprinkhanen zijn typisch voor onbemeste en niet intensief gebruikte graslanden in overstroombare valleien. Foto Ingrid Beerens en Luc Vervoort

Beheerde natuurgebieden sterkhouders voor koestersoorten

De beheerde natuurgebieden zijn de sterkhouders van de biodiversiteit. Talloze soorten, waaronder vele koestersoorten kunnen maar duurzaam behouden blijven dank zij deze gebieden. Soortgerichte maatregelen zullen maar effectief zijn als het leefgebied van deze soorten beschermd en gevrijwaard wordt. Natuurbehoud is onmogelijk zonder de uitbouw van een netwerk van grote en kleine, liefst met elkaar verbonden beheerde natuurgebieden. In een verschralend landschap zijn de reservaten verantwoordelijk voor een steeds groter aandeel van de biodiversiteit in de regio en vormen tevens de reservoirs voor de biodiversiteit buiten de reservaten.

Per gemeente

bouwen we een netwerk van beheerde natuurgebieden uit

Natuurpunt Oost-Brabant is de motor van een vrijwilligerswerking per gemeente en van het sensibiliseren en betrekken van de inwoners bij de uitbouw en het beheer van natuurgebieden. In elke gemeente zijn er immers één of meerdere beheerde natuurgebieden waarrond deze betrokkenheid kan georganiseerd en versterkt worden. Zo krijg je een heel weefsel dat zich wil inzetten voor het duurzaam behoud van de biodiversiteit en van de koestersoorten en zich bewust is van de kansen die natuurgebieden op dat vlak bieden. Vandaag is nog steeds de verdere uitbouw en versterking van de natuurgebieden de beste garantie op meer en betere natuur.

Beheerde natuurgebieden als natuur voor en met iedereen

Natuurpunt Oost-Brabant lanceert daarom een campagne om de rol van de natuurgebieden in het behoud van de biodiversiteit in de kijker te stellen. Deze gebieden zijn niet alleen voor de biodiversiteit belangrijk, maar ook als natuur voor de buurt en als 'natuur voor iedereen'. We willen deze natuur ook 'met iedereen' realiseren door de vrijwilligerswerking te versterken en te verbreden en de lokale betrokkenheid te verhogen. Deze campagne sluit aan bij de biodiversiteitscampagne die Natuurpunt Oost-Brabant in 2007 heeft opgezet met informatie, sensibilisatie en het charter van de biodiversiteit. Sinds 2010 werd deze campagne mee geïntegreerd in de koestersoortencampagne van de provincie.

Beheerde natuurgebieden, hefboom voor koestersoorten en biodiversiteit

Natuurpunt Oost-Brabant zal zijn werking en programma enten op de campagne: *Beheerde natuurgebieden in je gemeente als hefboom voor koestersoorten en biodiversiteit*. Uiteindelijk willen we we komen tot concreet maatwerk voor de versterking van de koestersoorten in deze gebieden.

Reactiveren

Charter van de Biodiversiteit bij de nieuwe gemeentebesturen

In Oost-Brabant werd in het kader van de Countdown campagne 2010 in de meeste gemeenten een gemeentelijk Charter van de Biodiversiteit ondertekend met vier peilers: gebiedsgericht natuurbeleid met de uitbouw van natuurgebieden en het ondersteunen van de aankoop van natuurgebieden, een soortgericht beleid met de koestersoorten en de acties rond de leefgebieden van de soorten zoals o.m. akkervogels, vlermuizen, eikelmuis enz., een beleid gericht op educatie en betrokkenheid en tot slot natuur in stad en dorp.

Het is nu zaak om de nieuwe gemeentebesturen het geactualiseerde charter te laten ondertekenen. Het nieuwe gemeentedecreet bepaalt dat bij de aanvang van een bestuursperiode de gemeenten een bindende meerjarenplanning voor die periode moeten opmaken met de hoofdlijnen voor het beleid en de budgettaire weerslag hiervan. Als een natuur- en biodiversiteitsbeleid hierin niet opgenomen zijn, dan is het achteraf moeilijk om er op gemeentelijk niveau nog mee te starten. Daarom is het nodig dit charter van de biodiversiteit terug te activeren en de basiselementen te laten integreren in de meerjarenplanning zodat hiervoor ook de nodige budgettaire ruimte voorzien wordt. Nu zullen we de focus vooral leggen op een versterkte invulling van de gebiedsgerichte werking: uitbouw van de beheerde natuurgebieden en van duurzame landschapselementen omwille van hun belang voor koestersoorten en biodiversiteit. De nieuwe gemeentebesturen moeten weten welke waardevolle natuurgebieden er in hun gemeente zijn en dat deze gebieden moeten gevrijwaard worden bij werken, aanleg van collectoren, sportparken en verkavelingen aan de rand.

Organisatie van thematische focusactiviteiten en thematische terreinexcursies voor de netwerken van beheerteams

We plannen om tot augustus 2014 een twintigtal focusactiviteiten aan dit thema te wijden. Daarin belichten we de bijdrage van de beheerde natuurgebieden aan de biodiversiteit en de koestersoorten en situeren we ze in een ruimer landschapsecologisch kader. Tezelfdertijd werken we aan de uitbouw en het vormen van beheerteams en de regionale netwerken hierrond. Bijzondere aandacht gaat naar sensibilisatie, de verbetering van het beheer en de uitbreiding van de natuurgebieden in elk van de gemeenten.

Mene-Jordaan, natuurgebied in de ruilverkaveling in Willebringen. Kleurrijke biodiversiteit te bewonderen op de Walk for Nature 2013. Foto Jules Robijns

Walk for Nature Willebringen in 2013 als succesformule koppelen aan koestersoorten en biodiversiteit

Het concept Walk for Nature is intussen een wijd en zijd bekende succesformule die onmiskenbaar bijdraagt aan een draagvlakverbreding voor de versterking van de natuurgebieden en de biodiversiteit. Sinds 2005, dus in 2013 het negende jaar op rij, organiseert Natuurpunt Oost-Brabant jaarlijks op één of meerdere plaatsen een Walk for Nature als een uniek uitstralingsevenement. Tijdens de 13 voorgaande edities heeft de Walk zich ontwikkeld tot een sterk merk en is hij een garantie voor kwaliteit, proeven van topnatuur en een mooie belevingsdag voor heel het gezin. Het publiek kan kennismaken met het werk rond natuur, natuurbeheer, reservaten, landschap en erfgoed en de wijze waarop van onderuit door vrijwillige inzet hier een bijdrage kan geleverd worden.

De Walk is een hoogdag waarop met concrete projecten en realisaties naar buiten getreden wordt. Tegelijk steekt het evenement een hart onder de riem van alle mensen die met hun projecten het verschil willen maken en door hun inzet voor natuur, landschap en erfgoed kleur willen geven aan het landschap.

Op zondag 9 juni zal de Walk for Nature 2013 doorgaan in het ruilverkavelingsgebied Willebringen met de reservaten Mene-Jordaan, Meldertbos, Molensteen-Hazeberg en Snoekengracht als een ecologische ruggengraat.

Walk for Nature 2014: lancering Natuurpark Midden-Brabant op 8 juni 2014

Binnen Herent, Kampenhout en Kortenberg ligt nog een reeks beheerde natuurgebieden die samen een netwerk van kalkmoerassen in Midden-Brabant vormen. We willen dit netwerk samen met de provincie uitbouwen en in 2014 het Natuurpark lanceren. De opzet is om alle belevingstroeven van het groene hart van Midden-Brabant in de verf te zetten en hier zoveel mogelijk partners bij te betrekken en te laten meegenieten. Het Natuurpark Midden-Brabant vormt een groene oase in het drukbevolkte gebied tussen Leuven, Brussel en Mechelen, een nog ongerept landschap. Het is een groot gebied met een landschap dat zeer divers is. Moerassen, bossen, graslanden, struwelen, afgewisseld met landbouwlandschappen en weidse vergezichten wisselen elkaar af. De flora behoort tot de Europese top en vele van de planten komen nog maar op enkele plaatsen in Vlaanderen voor of zelfs alleen hier. Zo herbergen de kalkrijke drassige graslanden tal van zeldzame koestersoorten met in het bijzonder de orchideeën die er dankzij het natuurbeheer nog welig groeien. De fauna spreekt tot de verbeelding: nachtegaal, blauwborst, houtsnip, havik, ijsvogel, ree, vos, hermelijn, libellen, vlinders,... De natuur is hier verweven met cultuur en geschiedenis.